

Handbok för frivillig försvarsverksamhet

H FRIV

2008

**Handbok för frivillig
försvarsverksamhet**

H Friv

*Central lagerhållning:
Försvarets bok- och blankettförråd*

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

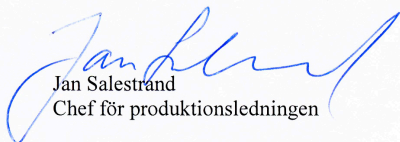
Vår föregående beteckning

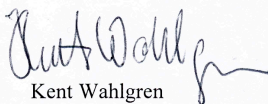
PROD FRIV Avd.dir Kent Wahlgren 08-788 87 41
kent.wahlgren@mil.se

Handbok för frivillig försvarsverksamhet H FRIV 2008

Handbok för frivillig försvarsverksamhet 2008 års utgåva (H FRIV 2008 M7739-352018) fastställs för tillämpning fr o m 2008-06-01. Därmed upphävs H FRIV 2001 (M7740-784702).

Beslut i detta ärende har fattats av genrallöjtnant Jan Salestrand med avdelningsdirektör Kent Wahlgren som föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har avdelningschef Ingela Holmberg deltagit.

Jan Salestrand
Chef för produktionsledningen

Kent Wahlgren

Handbok för frivillig försvarsverksamhet (H FRIV 2007)

Handboken grundas på förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten, Försvarmaktens föreskrifter (FFS 2007:2) om verksamheten vid Försvarmakten (verksamhetsordning), förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, Försvarmaktens föreskrifter (FFS1995:20) om frivillig försvarsverksamhet inom Försvarmakten, hemvärnsförordningen (1997:146), Försvarmaktens föreskrifter (FFS 2000:6) om hemvärdet, förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga och förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnsmän, Försvarmaktens föreskrifter (FFS1996:16) om förmåner till frivilliga och hemvärnspersonal, förordningen (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsverksamhet, Försvarmaktens föreskrifter (FFS 1994:30) om förmåner till instruktörer vid frivillig försvarsutbildning inom Försvarmakten

I denna upplaga av H FRIV har tagits med författningar som utfärdats fram till den 13 november 2007.

H FRIV 2001 upphör att gälla fr. o. m. den 1 juni 2008

Läsanvisningar

Författningstext är utmärkt enligt följande
Regeringens förordningar - fet stil
Försvarmaktens föreskrifter - kursiv stil
Övrig text är riktlinjer.

© 2008 Försvarmakten

Tryck: FMLOG – TryckE – ToD/Grafiska ateljén
M7739-352018 H FRIV 08

Innehåll

1. Förord.....	5
2. Grunder.....	6
Bakgrund	6
Försvarsmakten och de frivilliga försvarsorganisationerna.....	6
3. Försvarsmaktens uppdrag till de frivilligaförsvarsorganisationerna	8
4. Ekonomi	10
Handlingsregler för statliga medel	10
Vilken typ av anslag som organisationerna får.....	10
Planering och budgetering	10
Redovisning.....	11
Statliga medel hos de frivilliga försvarsorganisationerna	12
Försvarsmaktens stöd till den frivilliga försvarsverksamheten	13
Stödet kan delas in i tre grupper:.....	13
5. Utbildning	15
Utbildningen i stort.....	15
Frivillig försvarsutbildning	15
Utbildningsansvar	16
Utbildningsplanering m.m.	17
Utbildningsrapportering.....	17
Skiljande från utbildning, frånvaro under kurs eller skede	18
Värdering och redovisning	18
Betyg vid frivillig utbildning.....	18
Åldersgränser	19
Grundutbildning	19
Grundläggande soldatutbildning.....	19
Fortsättnings-, kompletteringsutbildning.....	20
Repetitionsutbildning för avtalspersonal	20
6. Avtalspersonal.....	21
Rekrytering av avtalspersonal	21
Omhändertagande av personal före avtal	21
Krigsplacering av avtalspersonal.....	21
Frivilligavtal	22
Avtalsbestämmelser	22
Avtalsteckning	23
Avtalets innehåll och ifyllande	24
Lämplighetskontroll före avtalsteckning	24
Säkerhetsprövning	25
Disponibilitetskontroll.....	25
Personalredovisning.....	25
Registrering i Pliktverkets informationssystem.....	25
Flyttning av avtal mellan förband.....	26
Avregistrering av avtalsbunden personal.....	26
Extra avtalspersonal.....	26
Avtalspersonalens folkrättsliga ställning	27
7. Förmåner.....	28

8. Förteckning över avtalsslutande enheter	29
9. Frivillig tjänstgöring vid Försvarsmakten	30
10. Ungdomsverksamhet i Försvarsmakten.....	31
Försvarsmaktens stöd till de frivilliga försvarsorganisationernas ungdomsverksamhet	31
Försvarsmaktens ungdomsverksamhet	32
11. Arbetsmiljö	33
Försvarsmakten.....	33
Anmälan av arbetsskada	33
12. Verksamhetssäkerhet	34
13. Huvudmannaskap	35
Omfattning av huvudmannaskap	35
Sakområde och huvudmannaskap	36
14. Frivillig försvarsverksamhet underanpassning, höjd beredskap och krig	39
Allmänt om beredskap	39
Beredskapstjänstgöring och krigstjänstgöring.....	39
Avtalspersonalens tjänstgöringsskyldighet m.m.....	39
Inkallelse.....	39
15. Bilagor	40
15:1 Förordning (1994:524) om frivilligförsvarsverksamhet.....	41
Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet	41
15:2 Försvarsmaktens föreskrifter (1995:20) om frivillig försvarsverksamhet inom Försvarsmakten.....	44
Inledande bestämmelser	44
Personalförsörjning.....	44
Avtal.....	44
Utbildning	44
Åldersgränser.....	45
Försvarsmaktens stöd	45
15:3 Tjänsteställningsbefordran	46
Avtalspersonal.....	46
15:11 Kostnadsansvar för frivillig utbildning	47
Definitioner och förkortningar	52

1. Förord

Handbok för frivillig försvarsverksamhet (H FRIV) är Försvarsmaktens riktlinjer för frivillig försvarsverksamhet. Till skillnad från tidigare upplagor behandlar denna utgåva av handboken inte de delar av totalförsvaret som ligger utanför det militära försvaret.

Riktlinjerna grundar sig på förordningar och föreskrifter som rör den frivilliga försvarsverksamheten.

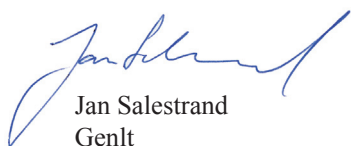
För den frivilliga försvarsverksamheten skall även Försvarsmaktens värdegrund, ÖRA, gälla.

Handboken vänder sig till ansvariga inom såväl Försvarsmakten som till ansvariga inom de frivilliga försvarsorganisationerna.

Denna handbok förutsätter dialog och samförståndslösningar mellan dem som planerar respektive genomför och utvärderar verksamheten.

Statsmakternas syn på betydelsen av den frivilliga försvarsverksamheten ger en god grund för Försvarsmakten och organisationerna att i samverkan och genom dialoger arbeta med gemensamma utgångspunkter och värderingar.

Handbok för frivillig försvarsverksamhet fastställs att gälla fr o m den 1 juni 2008

Jan Salestrand
Genlt

2. Grunder

Bakgrund

Den frivilliga försvarsverksamheten i Sverige räknar sitt ursprung i skarpskytte-rörelsen som bildades under slutet av 1800-talet. Från denna tid och fram över de två världskrigen har stora medborgargrupperns önskan att medverka i försvaret resulterat i en livskraftig frivilligrörelse. Denna ideella folkrörelse har utvecklats till en viktig del i det svenska totalförsvaret.

De svenska frivilliga försvarsorganisationerna saknar jämförelse i ett internationellt perspektiv. Även om frivilliga insatser för försvaret sker i vissa andra länder är de svenska organisationerna unika genom sin mångfald och förmåga att på bredden nå ut i samhället. Detta väcker stor uppmärksamhet i omvärlden och är i sig ett tydligt uttryck för vår försvarsvilja.

De frivilliga försvarsorganisationerna är självständiga, ideella, allmännyttiga föreningar som har tillkommit på medlemmarnas eget initiativ. De är partipolitiskt obundna och fristående i förhållande till varandra och till Försvarsmakten. Organisationernas verksamhet bygger i första hand på medlemmarnas egna insatser och styrs genom beslut som fattas av medlemmarna själva i demokratisk ordning. Grunden för verksamheten återfinns i stadgarna för respektive organisation.

Försvarsmakten och de frivilliga försvarsorganisationerna

Försvarsmaktens samverkan med organisationerna regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet (frivilligförordningen). Av den framgår vilka organisationer som är frivilliga försvarsorganisationer. Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten har regeringens uppdrag att gemensamt pröva vilka organisationer som enligt uppställda kriterier skall anses fylla kraven för att utgöra en frivillig försvarsorganisation. Denna prövning avser såväl befintliga organisationer som sådana som ansöker om att godkännas som frivilliga försvarsorganisationer. Prövningen sker årligen och utifrån kriterierna att organisationen

- har en verksamhet och en grundförmåga som tydligt främjar totalförsvaret
- har sådan verksamhet som omfattar eller möjliggör rekrytering och utbildning av frivilliga för behov inom totalförsvaret
- genomför aktiv totalförsvarsupplysning till föreningens medlemmar
- är rikstäckande
- är medlemsstyrd med demokratiskt vald ledning och har antagna stadgar
- är ideell och har regelbundna medlemsaktiviteter

De frivilliga försvarsorganisationerna tillför Försvarsmakten utbildad personal. . Utöver detta utgör organisationerna och deras medlemmar en resurs i fredstid som medger ett angeläget stöd till samhället under oförutsedda situationer. Genom de frivilliga försvarsorganisationerna får samhället i fred tillgång till extra insatser i samband med eftersökning av försvunna, skogsbränder, översvämningar m.m. vilket

ger ett merutnyttjande av den utbildning de frivilliga genomgått för sina uppgifter i Försvarsmakten. Det stärker också organisationernas möjligheter att öka allmänhetens medvetande om behovet av beredskap för såväl kriser i fred som kris- och krigssituationer.

I dialoger och samverkan med de frivilliga försvarsorganisationerna är Försvarsmakten en myndighet. Ansvaret har dock i olika avseenden delegerats till regionala och lokala ledningsnivåer. Ett exempel på detta är delegering till chefer för förband (motsv.) inom Försvarsmakten att få sluta avtal med frivillig personal.

3. Försvarsmaktens uppdrag till de frivilliga försvarsorganisationerna

Försvarsmakten kan ge uppdrag till en frivillig försvarsorganisation med utgångspunkt från behovet av frivilliga vid höjd beredskap och krig samt vid internationella insatser.

Uppdragen *styrs* av behoven för den krigsplanlagda och krigsviktiga verksamheten, men också av organisationernas egna beslut om att åta sig uppdrag samt möjligheterna till rekrytering.

Uppdragen *fastställs* efter dialog mellan Försvarsmakten och frivillig försvarsorganisation. Uppdragen bör utformas dels som årliga uppdrag grundade på långsiktiga mål och frivilligorganisationernas rekryterings- och utbildningsmöjligheter, dels som långsiktiga uppdrag 3 – 5 år bl.a. syftande till att skapa kontinuitet i de frivilliga försvarsorganisationernas arbete.

Uppdragens *omfattning* och art anges i dialog mellan Försvarsmakten och frivilligorganisation.

Uppdragen formuleras med

- uppgift med mål och krav på resultat,
- disponibla resurser,
- eventuella handlingsregler och
- villkor för resultatredovisning.

Uppdragen redovisas av frivillig försvarsorganisation enligt anvisningar från Försvarsmakten.

Frivilligorganisationerna får uppdragsersättning samt i förekommande fall stöd från Försvarsmakten.

Chef för förband (motsv.) och skola som skall genomföra frivillig försvarsverksamhet samt stödja frivilligorganisation, ges uppdrag enligt Handbok för Försvarsmaktens ledning, organisation och verksamhet i stort (FörLed), Handbok för styrning, värdering, analys och redovisning av Försvarsmaktens verksamhet (H SVAR) samt anvisningar för årsredovisning.

Uppdrag ges normalt i slutet av år B och avser verksamhet som påbörjas under nästkommande budgetår (B+1) – slutliga uppdrag – och det därpå följande budgetåret (B+2) – preliminära uppdrag. Inriktning ges för budgetåret B+3.

Uppdragen grundas på Försvarsmaktens behov som efter dialog genererar uppdragsförslag från den organisation som skall genomföra uppdragen.

Försvarsmaktens förband och skolor utarbetar förslag till uppdrag som påbörjas B+1 respektive B+2.

Organisationerna medverkar på lokal nivå genom att:

- chefer för förband (motsv.) och skolor orienterar om behov samt innehåll i planer och långsiktiga uppdragsförslag som berör frivilliga
- underlag lämnas av organisation och dialog genomförs av årsvisa uppdragsförslag avseende förbands stöd.

4. Ekonomi

Handlingsregler för statliga medel

Försvarsmakten skall följa förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning m.m. Denna omfattar bl.a. bestämmelser för årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag. Försvarsmaktens verksamhet är mål- och resultatstyrd. Denna styrningsprincip skall beaktas vid överenskommelser mellan myndigheter och organisationer och vid formulering av uppdrag.

Vilken typ av anslag som organisationerna får

Organisationsstöd

Organisationsstödet till organisationerna är avsett som stöd till deras verksamhet och omfattar ledning och administration, försvarsinformation, rekrytering samt funktionärsutbildning för den egna organisationen. Stödet är inte uppdragsstyrt och räknas inte upp automatiskt. Organisationsstöd utgår ur anslaget ” Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret m.m”.

Ersättningar för uppdrag

Ersättningarna är avsedda att täcka samtliga kostnader för utbildning. Kostnaderna utgörs till stor del av frivilligförmåner, resekostnader, instruktörsarvoden samt overheadkostnader. Ersättningarna är uppdragsstyrda vilket innebär att uppdrag, handlingsregler och resurser anges av Försvarsmakten i dialog med organisationerna.

Planering och budgetering

Frivilligorganisationernas anmälda behov av organisationsstöd och deras uppdragsförslag ligger till grund för Försvarsmaktens budgetunderlag. Av budgetunderlaget framgår myndighetens askande från berörda anslag. Utifrån askandet fastställer myndigheterna en preliminär fördelning vilken används som underlag vid organisationernas planering och budgetering för det aktuella året. Se vidare kap 3 ”Försvarsmaktens uppdrag till de frivilliga försvarsorganisationerna”.

Fördelning respektive tilldelning av statliga medel

Organisationsstöd fördelas av Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten som disponerar poster i anslaget ” Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret m.m. ” och utbetalas enligt regeringens bestämmande. Fördelning av organisationsstödet sker efter en av Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten framtagna modell som har fastställts av regeringen. Modellen bygger på en uppdelning av bidraget i tre delar: organisationsbidrag, verksamhetsbidrag och ungdomsbidrag. Modellen har utformats på sådant sätt att den ska vara lätt att justera om nya förutsättningar inträffar. Då ungdomsverksamhet fr.o.m. 2007 ges som uppdrag nollställs den delen av modellen. Organisationsbidraget bygger på ett fast grundbelopp och ett rörligt belopp utifrån antalet medlemmar med ett fastställt tak för antal medlemmar.

Verksamhetsbidraget fördelas med hänsyn tagen till vilken grundförmåga, anpassningsförmåga, insatsförmåga och bidrag till totalförsvarets folkförankring som organisationerna ger.

Ersättning för överenskomna uppdrag mellan myndighet och frivilligorganisation tilldelas av uppdragsgivande myndighet och utbetalas enligt respektive myndighets bestämmande.

Uppföljning

Försvarsmakten följer upp att utbetalade medel används för angivet ändamål och mot uppsatta mål under budgeterad period. Detta sker bl.a. genom att organisationerna rapporterar vid tider, som Försvarsmakten anger.

De under året begärda redovisningarna är också till för att kunna omfördela medlen mellan organisationerna, så att en organisation, som inte kunnat genomföra planerad utbildning av t.ex. rekryteringsskäl, kan lämna över medel till annan organisation, som har behov av ytterligare medel.

Uppdragsersättning, som inte kunnat förbrukas av organisation under angiven period och för angivet ändamål återkrävs.

Redovisning

Frivilligorganisationerna är skyldiga att redovisa erhållet organisationsstöd och uppdragsersättningar. Bestämmelserna för redovisning framgår av uppdragen från Försvarsmakten. Organisationerna skall på begäran hålla bokföring och redovisning, vad avser statliga medel, tillgänglig för granskning av Riksrevisionen. Redovisning sker mot den slutbudget som organisationerna upprättat vid budgetårets början.

Försvarsmakten skall bl.a. enligt förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning m.m. och regleringsbrev redovisa den frivilliga försvarsverksamheten. I årsredovisningen till regeringen görs en sammanställning och utvärdering av den frivilliga försvarsverksamheten. Uppgifterna i Försvarsmaktens årsredovisningar bygger i huvudsak på organisationernas redovisningar. Även det stöd som lämnas ska redovisas. Denna redovisning bygger på uppgifter som lämnas direkt från förbanden (motsv.).

Redovisningen ska granskas av organisationens revisorer, varav minst en skall vara auktoriserad, som avger ett omdöme i ett revisorsintyg, vilket bifogas redovisningen till Försvarsmakten.

Utbildning redovisas i antal deltagare och dagar per utbildningsområde och kostnaderna för dessa samt en utvärdering av verksamheten sett mot målen.

För de organisationer som har bemanningsansvar ska dessutom antal nya avtal redovisas.

Organisationerna ska också ange antalet medlemmar och antal nyrekryterade medlemmar.

Vidare ska organisationerna redovisa underlag som erfordras för fördelning av organisationsstöd.

Redovisningarna ska vara undertecknade av styrelseordförande eller på dennes uppdrag av generalsekreterare (kanslichef).

Organisationernas slutliga verksamhetsberättelser ska insändas till Försvarsmakten snarast efter det att de upprättats.

I skrivelse 1997-02-03 HKV 23 290:61703 anges att beslut om utbetalning av statsbidrag enligt regeringens regleringsbrev skall fattas av enhetschef i högkvarteret eller den denne utser.

Beslutet skall innehålla beskrivning av vad bidraget skall användas till samt regler för hur användningen skall redovisas.

Som villkor för utbetalning skall mottagare av statsbidrag acceptera kraven på redovisning samt medge att Riksrevisionen på begäran ges tillfälle att granska hur medlen används. Beslutande enhet i högkvarteret dokumenterar överenskomna villkor mellan Försvarsmakten och respektive mottagare.

Statliga medel hos de frivilliga försvarsorganisationerna

Den verksamhet, som finansieras med statliga medel, skall vid varje tillfälle kunna särredovisas.

Det är inte tillåtet att spekulera med statliga medel.

Organisation betalar moms även till statliga myndigheter på varor och tjänster.

Organisationens revisorer ska granska även de statliga medlen och den verksamhet, som finansieras med dessa medel. Av revisionsberättelsen ska framgå att föreslagen ansvarsfrihet gäller även tilldelade statsmedel.

Attestträtt och firmateckning ska vara dokumenterad i protokoll.

Utbetalning av frivilligförmåner

Utbetalning av frivilligförmåner ska följa förordningen (1994: 523) om förmåner till frivilliga, förordningen (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning och myndigheternas föreskrifter till dessa förordningar – se kap 7 ”Förmåner”.

Försvarsmaktens stöd till den frivilliga försvarsverksamheten¹⁾

- 3 § Myndigheter med uppgifter inom totalförsvaret skall, var och en inom sitt verksamhetsområde, efter hörande av berörda frivilliga försvarsorganisationer och de samarbetsorgan som organisationerna kan ha bildat, ...**
6. i övrigt stödja den frivilliga försvarsverksamheten. (SFS 1994:524)

13 § Stöd till frivillig försvarsverksamhet ges efter dialog med respektive organisation enligt central produktionsledares bestämmande. (FFS 1995:20)

Stödet kan delas in i tre grupper:

Stöd till kurser, stöd vid övningar samt annat stöd för utbildning m.m. och stöd i övrigt.

Stöd vid kurser

Vissa kurser förutsätter ett stöd från Försvarsmakten för att kunna genomföras. Stöd till kurser utgör då en planerad del av kurskostnaden. Dessa kurser finansieras dels med den uppdragsersättning, som organisationerna disponerar, dels med kursstödet. Detta stöd är således en förutsättning för att en kurs skall kunna genomföras, vilket kräver samplanering mellan myndighet och organisation. Kursstödet måste balansera anslaget för uppdragsersättningar. Angående tidpunkter för planeringen – se kapitel 3 ”Försvarsmaktens uppdrag till de frivilliga försvarsorganisationerna”.

Vid utbildning som kräver stöd används Försvarsmaktens blankett för ”Plan- och kostnadsberäkning för uppdragsförslag” som påtecknas av Försvarsmakten. Samverkan ska ske innan endera parten stryker utbildning enligt denna överenskommelse.

Stödet från Försvarsmakten omfattar även organisationer, som har uppdrag för den civila delen av totalförsvaret och som genomför kurser vid militära förband och övningsfält. Detta ska planeras på samma sätt som övrig kursverksamhet. Alla kostnader för att genomföra sådan utbildning ska dock faktureras berörd organisation.

Stöd vid övningar.

Vid hemvärnsövning betalas **samtliga kostnader** för avtalspersonal av respektive utbildningsgrupp. Med kostnader menas här dagersättning, dagpenning, eventuellt förlorad arbetsförtjänst, resor, mat m.m. För avtalspersonal inom Hemvärnet betalas dessutom utbildningspremie för genomförd avtalsenlig repetitionsutbildning av utbildningsgrupp.

När repetitionsutbildning genomförs som övning, i övriga Försvarsmakten, betalar organisationen dagpenning, dagersättning och eventuella premier. Sådana övningar ska dock ha dialogiserats med berörd organisation. Övriga kostnader bestrids av inkallande förband eller ansvarig myndighet. Se bilaga 15:11.

1) Ej att förväxla med organisationsstödet enligt anslaget ”Stöd till frivilliga försvarsorganisationer m.m.”

Stöd i övrigt

Stöd kan utgå i form av kostnadsersättning för t.ex. föreningslokaler, övningsfält, transporter eller medverkan med totalförsvarsinformation samt annat stöd för utbildning. När det gäller föreningslokaler kan Försvarsmakten erbjuda organisation plats i lokal som myndigheten förhyr för sin verksamhet och stödja organisationen genom att stå för hyreskostnaden. Däremot får Försvarsmakten som myndighet inte förhyra lokal enbart för organisationernas verksamhet.

Myndigheternas stöd behandlas i myndigheternas interna budgetdialoger.

Redovisning av stödet sker enligt Försvarsmaktens interna redovisningsbestämmelser.

5. Utbildning

3 § Myndighet med uppgifter inom totalförsvaret skall, var och en inom sitt verksamhetsområde, efter hörande av berörda frivilliga försvarsorganisationer och de samarbetsorgan som organisationerna kan ha bildat,
1. ange målen för utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret,
2. ange vilken utbildning som myndigheten anser bör genomföras,...
(SFS 1994:524)

1 § ... Frivillig försvarsutbildning skall i första hand syfta till att ställa avtalspersonal till Försvarsmaktens förfogande och utveckla kompetensen hos redan krigsplacerade.
Frivillig försvarsverksamhet skall bidra till att vidmakthålla försvarsviljan och stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret.

4 § Frivillig försvarsutbildning omfattar färdighetsutveckling, avtalsutbildning, frivillig befälsutbildning och instruktörsutbildning. (FFS 1995:20)

Utbildningen i stort

Frivilligutbildning omfattar

- Grundutbildning av avtalspersonal (soldatutbildning, befättningsutbildning och introduktionsutbildning för personal som skall placeras i hemvärnet)
- Befodringsutbildning (Frivillig befälsutbildning eller befälsutbildning av avtalspersonal)
- Försättningsutbildning (Repetitionsutbildning, krigsförbandskurs och övrig utbildning.)
- Instruktörsutbildning

I grundutbildning av personal ska ingå grundläggande soldatutbildning och befättningsutbildning i form av grundkurs innan krigs- eller kompetensplacering. Personal som skall ingå i hemvärnet skall dessutom genomföra introduktionsutbildning innan de placeras i befattning. Frivillig som genomfört godkänd värnpliktsutbildning under de fem senaste åren eller genomfört utlandsmission ska endast genomföra befättningsutbildning innan krigsplacering/kompetensplacering. Har frivillig annan utbildningsmerit som korresponderar med befättningsutbildningens krav får placering ske efter beaktande av kravet på grundutbildning. Detta ska ske i samråd mellan Försvarsmakten och frivillig försvarsorganisation.

Försättningsutbildningen syftar till fördjupning och komplettering.

Frivillig försvarsutbildning

Frivillig försvarsutbildning genomförs för Försvarsmaktens behov efter dialog mellan förbandschef (motsv.) och frivillig försvarsorganisation.

Frivillig försvarsutbildning planeras enligt nedan som *kurs* eller *övrig utbildning* under ansvarig frivillig försvarsorganisation eller som *övning* under ansvarig förbandschef (motsv.).

Kurs genomförs med fastställd kursplan och fastställt utbildningsmål. Efter kurs, som omfattar 40 timmar eller mer, ges betyg. Utbildning, som inte uppfyller kriterierna för kurs är övrig utbildning.

Kurs omfattar lägst 6 timmars utbildning. Längre kurs kan fördelas på flera utbildningstillfällen kortare än 6 tim. Kurs genomförs i regel med minst 10 deltagare.

Övrig utbildning genomförs som färdighetsutveckling eller träning. Avsikten kan vara att genomföra praktisk verksamhet som t.ex. skjutträning, orientering och soldatprov.

Skyldigheten att fullgöra repetitionsutbildning fullgörs i första hand som *övning* men får efter dialog mellan organisation och Försvarsmaktens högkvarter genomföras som *kurs*. Likaså kan den nivåhöjande utbildningsdelen i form av KFÖ genomföras som annan övning eller kurs, motsvarande KFÖ-dagarna.

I Försvarsmakten skall ytterligare soldatutbildning som regel inleda nivåhöjande utbildning åtföljt av erforderliga kurser och övning enligt samma principer som ovan innan krigsplacering på högre nivå kan ske.

Utbildningsansvar

De frivilliga försvarsorganisationerna ansvarar för utbildningsverksamheten och antar elever till utbildning. Har Försvarsmakten avstyrkt ansökan om utbildning skall dock ej elev antas. Som elev skall ej heller antas den som är sjukskriven helt eller delvis, uppbär sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning, om utbildningen syftar till avtal med Försvarsmakten. Eleven skall också antas ha såväl fysiska som psykiska förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. För frivilliga med avtal för tjänstgöring i Hemvärnet gäller dessutom att ansökan om kurs alltid skall tillstyrkas av berörd bataljonschef om den avser kurs i egen eller annan befattning inom Hemvärnet.

Försvarsmakten ger stöd och bistånd till den frivilliga försvarsverksamheten på ett sådant sätt att den överenskomna utbildningen kan genomföras. Frivilligorganisationerna skall dialogisera planerad verksamhet för att säkerställa ett adekvat utbildningsstöd.

Utbildningsanordnare ansvarar för den utbildning som skall genomföras. Utbildningsanordnare kan vara organisation, förband, skola m.m. som har tillgång till lämpliga utbildningsresurser.

Vid utbildning som kräver särskild kompetens exempelvis vapentjänst, skyddstjänst, motortjänst, sjukvårdstjänst m.m. ansvarar utbildningsanordnaren för att **behörig**

lärare, instruktör, handledare anlitas (angående verksamhetssäkerhetsansvar se kapitel 14).

Utbildningen styrs med utbildningsmål och genomförs i enlighet med Försvarmaktens pedagogiska grundsyn och målstyrning och utbildningsinspektörens kvalitets-säkringsdokument med beteckning HKV16 110:28849.

Försvarmakten kvalitetssäkrar frivilligorganisationernas uppdrag

Utbildningsplanering m.m.

Utbildning skall samordnas för frivilliga från olika frivilligorganisationer, myndigheter och funktioner när så är lämpligt. Sådan samordning skall alltid ske i samråd mellan berörda parter.

Innan utbildningsplan får användas skall samråd ha tecknats med Frivilligavdelningen vid Försvarmaktens högkvarter.

Totalförsvarsinformation utgör en del av utbildningen. Även vid kortare kurser än en vecka skall totalförsvarsinformation genomföras.

Utbildningsrapportering

Rapporteringen skall ge underlag för att bedöma personalens användbarhet och nyttjande vid placering och uppfyllnad av befattningar samt utgöra underlag för statistik. Rapporteringen skall också ge underlag för den ekonomiska ersättning den frivillige har rätt till enligt förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga och förordningen (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning.

Rapportering av frivilligutbildning görs av utbildningsanordnare till utbildningsgrupp eller motsvarande för bl.a. rapportering i PLIS, samt till frivillig försvarsorganisation, som redovisar till Försvarmaktens Högkvarter.

Rapport från centralt anordnad kurs skall av utbildningsanordnare insändas till Högkvarterets frivilligavdelning senast tre veckor efter avslutad kurs. Rapporten skall innehålla

- kursnummer enligt PLIS
- kursmål
- utbildningsansvarig
- stödansvarig
- antal antagna, inryckta, godkända elever
- verbal redovisning hur utbildningsmål nåtts och i förekommande fall redovisning varför utbildningsmål ej nåtts
- redovisning av stöd från Försvarmakten
- materialproblem
- sammanfattning av elevers bedömning
- förslag till förbättringar,

Skiljande från utbildning, frånvaro under kurs eller skede

Deltagare, som inte kan tillgodogöra sig utbildningen eller i övrigt visar sig olämplig, skiljs från utbildningen. Beslut om avskiljande tas av ansvarig skolledning (motsv.).

Deltagare, som av särskilda skäl – sjukdom eller enskild viktig angelägenhet – är frånvarande under utbildningen begränsad del av tiden, bör få tillgodoräkna sig den som fullgjord kurs (skede) om frånvaron vid kursens slut inte märkbart påverkat utbildningsresultatet.

Deltagare, som av särskilda skäl avbrutit utbildningen, kan om vederbörande i övrigt är lämplig medges göra om hela eller del av kursen.

Värdering och redovisning

Frivillig försvarsutbildning värderas och redovisas mot respektive uppdrag. Återredovisningen delas upp på kvalitetsresultat och kostnadsresultat anpassat till de krav som ställts i uppdraget.

Utbildningsanordnare rapporterar genomförd utbildning i termer enligt ovan till uppdragsgivaren. Utbildningsrapport skall även undertecknas av representant för berörd frivilligorganisation.

Organisationerna följer upp genomförd utbildning och redovisar denna i uppdrags-termer enligt överenskommelse eller i samband med årlig redovisning.

Betyg vid frivillig utbildning

Efter genomförd **kurs** som omfattar minst 40 timmar skall kursdeltagaren erhålla betyg och utvecklingsomdöme. Intyg utan angivande av betyg kan på begäran ges till kursdeltagare.

Vid betygssättning gäller betygsskalan Väl godkänd (VG), godkänd (G), icke godkänd (IG).

VG	innebär väl godkänd och lämplig för placering och lämplig för vidareutbildning.
G	innebär godkänd och lämplig för placering.
IG	innebär icke godkänd, kan ej placeras i befattning/nivå som utbildningen syftar till.

Dock gäller att vid ledarskapsutbildning och TFU endast betyg G eller IG utdelas vid respektive kurs slut.

Utvecklingsomdömet skall omfatta en verbal beskrivning av kursdeltagaren beträffande:

- visad duglighet under kursen
- bedömd fortsatt utvecklingsmöjlighet
- bedömd befattningslämplighet på en ny högre nivå

Efter genomförd **övrig utbildning** bör individuella betyg ej utdelas. Intyg får utdelas.

Försvarsmakten fastställer kraven för tillträde till vidareutbildning.

Åldersgränser

*11 § Utbildning med automatvapen får genomföras med den som har fyllt 17 år.
(FFS 1995:20)*

12 § Utbildning i strid får genomföras med den som har fyllt 18 år. (FFS 1995:20)

Utbildning och skjutning med eldhandvapen för ungdom under 18 år får genomföras som grundläggande utbildning eller tränings- och tävlingsskjutning på skjutbana och skjutstationer.

Utbildning som syftar till att kunna lösa stridsuppgift, för enskild eller i förband, benämns *utbildning i strid*.

Utbildning i strid skall kopplas till begreppet kombattant. Det innebär i stort sådan verksamhet där enskild eller förband genom utbildning och övning skall kunna hantera t.ex. vapen-, min- eller sprängmateriel i kombination med verksamheter som t.ex. posttjänst, patrulltjänst, försvar och anfall. Utbildningen syftar till krigsplacering/kompetensplacering i Försvarsmakten.

Grundutbildning

5 § Grundutbildning bedrivs för att utbilda avtalspersonal till befattningar på olika nivåer i krigsorganisationen... (FFS 1995:20)

Följande kurs typer hänförs till grundutbildning:

Grundläggande soldatutbildning och för personal som skall placeras i hemvärnet även introduktionsutbildning

Grundkurser (Gk)/Befattningsutbildning)

Grundläggande soldatutbildning

Personal ur de frivilliga försvarsorganisationerna som skall krigsplaceras och som inte genomgått värnpliktsutbildning för placering i Försvarsmakten skall erhålla soldatutbildning, .

Den grundläggande soldatutbildningen skall ge:

- Förståelse för krigets krav och karaktär samt totalförsvarets uppgifter, främst på regional och lokal nivå
- förståelse om de krav som folkrätten ställer
- färdighet att skydda sig själv
- färdighet i att kunna handha den egna utrustningen
- färdighet i att uppträda under fältförhållanden
- erforderlig färdighet för placering i totalförsvaret.
- Försvarsmaktens värdegrund

Frivillig med genomgången värnpliktsutbildning under de senaste åren med tjänstgöringsbetyg lägst X,7,7 (motsv G) eller under samma tid genomfört utlandsmission behöver inte genomgå TFU

Fortsättnings-, kompletteringsutbildning

Följande kurs typer hänförs till fortsättningsutbildning

Repetitionsutbildning (RU)

Kompletteringsutbildning (KU)

Krigsförbandskurs (KFK)

Övrig utbildning

Repetitionsutbildning för avtalspersonal

6 § *Repetitionsutbildning bedrivs för avtalspersonal för att den skall kunna vidmakthålla kunskaper och färdigheter för krigsbefattningen. Utbildningen genomförs som övning eller kurs. (FFS 1995:20)*

Uppskov med repetitionsutbildning får beviljas av avtalsslutande chef om tjänstgöringen medför svårigheter med avseende på den frivilliges studier eller arbete eller i övrigt för den frivillige själv eller nära anhörig till honom eller henne.

Repetitionsutbildningsskyldigheten får uppdelas på flera tjänstgöringstillfällen.

Vid planering av övning respektive repetitionsutbildning skall det i möjligaste mån ges utrymme för att tjänstegrensrepresentanter ur avtalspersonalen deltar.

Förbandschef (motsv.) informerar avtalsorganisation om övningar till vilka avtalspersonal kommer att kallas. Vid repetitionsutbildning, som sker i form av förbandsövning skall eftersträvas att samtliga specialistfunktioner övas i sina befattningar.

Vid förlängning av avtalet beslutar förbandschef (motsv.) om repetitionsutbildningsskyldigheten skall anses vara fullgjord.

För att ge den frivilliga personalen ytterligare möjligheter till repetitionsutbildning samt för att förse grundutbildningsförbanden med erforderlig stödpersonal under övningar med de värnpliktiga skall den frivilliga personalen erbjudas möjlighet till tjänstgöring i sin kompetens/tjänstegren. Detta skall även gälla för förband som utbildar och övar för internationella uppdrag.

Utbildningskrav för olika befattningar och för instruktörer fastställs av Försvarsmakten.

6. Avtalspersonal

Rekrytering av avtalspersonal

Organisationerna ansvarar för rekryteringen.

2 § *Central produktionsledare fastställer efter hörande av berörd frivillig försvarsorganisation vilka befattningar som skall bemannas med avtalspersonal. För sådana befattningar har de frivilliga försvarsorganisationerna bemanningsansvar... (FFS 1995:20)*

Vid rekrytering skall den enskildes förmåga, tidigare utbildning och civila meriter tillvaratas. Den enskilde har rätt att själv välja tjänstegren förutsatt att behov föreligger och kraven uppfylls.

Beskrivning av befattningar till vilken rekrytering sker görs av Försvarsmakten.

Omhändertagande av personal före avtal

Medlem kan för att bestämma lämplig utbildningsinriktning besöka viss utbildning som åskådare, praktikant eller motsvarande. Efter besöket och när medlemmen bestämt sin utbildningsinriktning kan uniform utlämnas och frivilligavtal undertecknas enbart av medlemmen. Enligt frivilligförordningen och Försvarsmaktens föreskrifter är frivilligavtalet den enda avtalsformen mellan en frivillig och Försvarsmakten. Medlemmens undertecknande får här betraktas som en förpliktelse att fullfölja grundutbildning fram till avtal. Därefter genomgår medlemmen grundläggande soldatutbildning och befattningsutbildning samt introduktionsutbildning för personal som skall placeras i hemvärnet. Därefter kan avtal undertecknas av Försvarsmakten och medlemmen placeras. För personal som skall placeras i hemvärnet sker avtalskrivning dock före introduktionsutbildningen.

Krigsplacering av avtalspersonal

3 § **Myndigheter med uppgifter inom totalförsvaret skall, var och en inom sitt verksamhetsområde, efter hörande av berörda frivilliga försvarsorganisationer och de samarbetsorgan de kan ha bildat, ...**

5. registrera och krigsplacera sådan personal som ingått avtal ... (SFS 1994:524)

5 § *... Krigsplacering respektive förordnande av avtalspersonal skall ske snarast efter genomförd godkänd grundutbildning. (FFS 1995:20)*

Förbandschef (motsv.) meddelar Pliktverket tillgång på personal genom ordinarie registrerings- och krigsplaceringsrutiner.

Krigsplacering innebär att personal placeras i bestämd befattning vid krigsförband. För frivilligbefattningar har frivilligorganisation bemanningsansvar.

Vid vakans i befattning för frivilligpersonal får krigsplacerande förbandschef tillfälligt krigsplacera annan personal i denna befattning tills frivilligorganisationen kan fylla vakansen. Sådana vakanser skall ses över årligen.

Personal som är övertalig kan enligt överenskommelse mellan förbandschef (motsv.), och den enskilde krigsplaceras inom annat område, där brist föreligger.

Efter godkänd grundläggande soldatutbildning, introduktionsutbildning för personal som skall placeras i hemvärnet och godkänd befattningsutbildning (för många grundkurs – Gk) skall krigsplacering ske där så är aktuellt, t.ex. i Hemvärnet.

Frivilligavtal

2 § En myndighet med uppgifter inom totalförsvaret får ingå ett skriftligt avtal med en person som tillhör en frivillig försvarsorganisation (en frivillig) om att denne skall tjänstgöra inom totalförsvaret. Personer som har ingått sådana avtal benämns avtalspersonal.

Innan ett avtal enligt första stycket ingås, skall myndigheten kontrollera med den frivilliga försvarsorganisationen att den frivillige är lämplig för tjänstgöringen. (SFS 1994:524)

3 § Avtal enligt 2 § första stycket förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet skall tecknas på formuläret Frivilligavtal för avtalspersonal (M7102-383690). (FFS 1995:20).

Avtal skall alltid tecknas mellan en frivillig och myndigheten Försvarsmakten för att undvika omskrivning av avtal i samband med överflyttning av avtal föranledda av omorganisation av förband m.m.

Avtalsbestämmelser

4 § Avtal om tjänstgöring får ingås med den som fyllt 16 år eller, om tjänstgöringen avser Försvarsmakten, 18 år. Den som skall tjänstgöra i Försvarsmakten skall vara svensk medborgare. ... (SFS 1994:524)

Avtal träffas för fyraårsperioder och gäller med sex månaders ömsesidig uppsägning. Vid uppsägning av avtal skall yttrande inhämtas från berörd frivillig försvarsorganisation. Avtal som inte sagts upp sex månader före avtalstidens utgång förlängs med ytterligare en fyraårsperiod. Förlängning av avtalet sker under förutsättning att den frivillige fortfarande är medlem. Frivillig försvarsorganisation meddelar Försvarsmakten när medlem lämnar organisationen.

Förteckning över vilka chefer inom Försvarsmakten, som tecknar avtal framgår av kapitel 8.

Avtalspersonal i Försvarsmakten som på grund av sjukdom eller annan orsak under längre tid än tolv månader inte kan tjänstgöra i avsedd befattning anmäler detta till berörd förbandschef och placeras då i personalreserv (motsv.). Kvarstår hindret efter

avtalsperiodens slut sker prövning av vederbörandes lämplighet att kvarstå som avtalsbunden.

Det ovan sagda skall vara huvudprincipen, men frivillig, som t.ex. p.g.a. ego-avtal, utlandstjänstgöring, familjebildning el.dyl., önskar göra längre uppehåll i sina avtalsåtaganden skall kunna få göra detta utan att avtalet hävs och utan avrustning. Detta kallas "*vilande avtal*".

Övre åldersgräns för krigsplacering inom Försvarsmakten är 60 år. Dock gäller för avtalspersonal inom Hemvärnet att den övre åldersgränsen är 70 år. Krigsplacering skall kunna fullgöras under minst två avtalsperioder utan hinder av den övre åldersgränsen.

Innan grundutbildning påbörjas informerar frivillig försvarsorganisation om avtalsvillkoren och att säkerhetsprövning kommer att genomföras. Avtalspersonal inom Försvarsmakten är militär personal under utbildning och tjänstgöring enligt förordningen (1996:927) med bestämmelser för Försvarsmaktens personal.

Avtalsteckning

Frivillig försvarsorganisation ansvarar för att den frivillige har erforderlig kompetens och lämplighet för avsedd uppgift. Detta innebär följande för frivilligorganisationen.

Frivilligorganisationen

- rekryterar mot fastställd befattningsbeskrivning och utbildar till befattning/kompetens
- insänder underlag för säkerhetsprövning till förbandschef (motsv.) som skall teckna avtalet
- ombesörjer att den frivillige undertecknar avtalet
- bestyrker lämpligheten för tjänstgöring enligt 2 § frivilligförordningen
- översänder avtalet till förbandschef (motsv.) som skall teckna avtalet

Förbandschef (motsv.) som tecknar avtal skall

- svara för disponibilitetskontroll
- vid behov begära säkerhetsprövning (Säkerhetsskyddslag; 1996:627)
- underteckna avtalet och överlämna ett ex. till den frivillige
- placera i befattning efter hörande av den frivilliga försvarsorganisation vederbörande tillhör (3 § frivilligförordningen)
- registrera avtalspersonal i Pliktverkets informationssystem (PLIS)
- vid behov genomföra hälsoundersökning. För personal som skall placeras i hemvärnet skall hälsoundersökning genomföras.

För Försvarsmaktens del innebär registrering att den frivillige registreras på personaltabell.

Krävs hälsoundersökning för att inneha viss befattning bekostas denna av Försvarsmakten.

Avtalets innehåll och ifyllande

4 § ... Av avtalet skall framgå tjänstgöringens art, tjänstgöringsskyldighetens omfattning samt tjänstgöringstidens längd. (SFS 1994:524)

Tjänstgöringens art avser tjänstegren och/eller befattning i vilken den frivillige åtagit sig att tjänstgöra. Tjänstegren eller befattning anges i klartext. För personal i Försvarsmakten anges också försvarsgrenstillhörighet alt. tillhörighet till hemvärnet.

Tjänstgöringsskyldighet avser repetitionsutbildningsskyldighet i fred.

Vid avtal med annan än Hemvärnet kan tjänstgöringsskyldigheten anges med högsta möjliga repetitionsutbildningsskyldighet för den aktuella befattningen (se under Repetitionsutbildning, kapitel 8) eller helt utelämnas, eftersom högsta möjliga repetitionsutbildningsuttag (17 dgr) finns angivet i avtalstexten på avtalets första sida. Detta för att undvika ett stort antal omskrivningar av avtal i samband med befordran till högre nivå. För frivilliga med avtal med Hemvärnet gäller särskilda bestämmelser enligt nedanstående tabell

Repetitionsutbildningsskyldigheten för varje avtalsperiod (4 år) omfattar:

Menignivå	(9)	högst 10 dgr
Gruppchefsnivå	(8) ”	12 dgr
Troppchefsnivå	(7) ”	14 dgr
Plutonchefsnivå	(6) och högre högst	17 dgr
Meniga i hemvärnet	(1)	20, 30 och 60 tim/år ²
Befäl i hemvärnet	(2)	40, 50, 80 eller 100 tim/år ³

Tjänstgöringstid avser åtagandets omfattning under höjd beredskap och krig, beredskapstjänstgöring och hemvärnsberedskap.

Lämplighetskontroll före avtalsteckning

2 § ... Innan ett avtal enligt första stycket ingås skall myndigheten kontrollera med den frivilliga försvarsorganisationen att den frivillige är lämplig för tjänstgöringen. (SFS 1994:524)

Denna lämplighetskontroll för tjänstgöring sker genom att den frivilliges avtalsorganisation intygar lämpligheten på avtalet.

Detta innebär att den frivillige genomgått godkänd utbildning och i övrigt anses lämplig för tjänstgöring enligt de krav Försvarsmakten angivit för befattningen.

² Beroende på av typ av hemvärnsförband

³ Beroende på typ av befälsbefattning

Säkerhetsprövning

För tjänstgöring på befattningar inom Försvarsmakten krävs att den som skall tjänstgöra där säkerhetsprövas.

Säkerhetsprövning sker enligt bestämmelser i Säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Innan uppgifter inhämtas skall den frivillige underrättas om och medge att uppgifter kommer att begäras hos Rikspolisstyrelsen. Betydelsen av personkännedom som komplement till säkerhetsprövningen bör särskilt beaktas.

Disponibilitetskontroll

En frivillig som vill skriva avtal med Försvarsmakten skall vara disponibel för krigsplacering.

Den frivillige – alternativt organisationen eller Försvarsmakten – skall kontrollera med arbetsgivaren om hans/hennes befattning är krigsviktig eller på annat sätt hindrar ett frivilligavtal.

En kontroll skall också vid behov göras med Pliktverkets informationssystem att den frivillige inte är ianspråktagen av annan krigsuppgift.

Personalredovisning

Personalredovisning skall ske i den omfattning som behövs för att kunna bedöma avtalspersonalens användbarhet och utnyttjande vid höjd beredskap.

Personalredovisning omfattar:

- redovisning av behov och tillgång på frivilligpersonal
- redovisning av utbildning och tjänstgöring
- krigsplacering/kompetensplacering
- flyttning till annat län och byte av disponerande organisation
- förordnande av frivilligpersonal inom Försvarsmakten.

För uppläggning av dataregister som innehåller personuppgifter krävs Datainspektionens tillstånd.

Personalredovisning sker vid:

- Pliktverket
- chef som skriver avtal
- frivillig försvarsorganisation

Registrering i Pliktverkets informationssystem

Frivilliga med avtal för tjänstgöring i Försvarsmakten registreras i Pliktverkets informationssystem.

För närmare anvisningar om det tekniska förfarandet vid registrering och avregistrering hos Pliktverket se Pliktverkets föreskrifter och handbok för krigsplacering.

Flyttning av avtal mellan förband

Avlämnande förbandschef (motsv.) skall

- omregistrera den frivillige vid Pliktverket
- översända avtal och övriga handlingar till ny förbandschef (motsv.)
- meddela berörd frivilligorganisation om flyttning.

Mottagande förbandschef (motsv.) skall

- kontrollera att den frivillige är omregistrerad vid Pliktverket
- tillfråga den frivillige om avsedd placering
- placera den frivillige efter hörande av frivilligorganisation

Avregistrering av avtalsbunden personal

Vid avregistrering häver avtalsslutande förbandschef registreringen i PLIS och meddelar berörd frivilligorganisation och den enskilda frivilliga.

Personuppgifter och uppgifter om tjänstgöring förvaras hos avtalsslutande förbandschef i fem år efter avregistreringen för att kunna nyttjas vid en höjning av beredskapen.

Extra avtalspersonal

Frivilliga med avtal för tjänstgöring i Försvarsmakten kan, om de har lämplig grundutbildning, erbjudas tjänstgöring i hemvärnet som *extra avtalspersonal*.

Med lämplig grundutbildning avses kombattant- och adekvat befattningsutbildning.

Extra avtalspersonal har 20 timmar årlig tjänstgöringsskyldighet i hemvärnet, dock ej de år då de genomför avtalsenlig repetitionsutbildning i ordinarie avtalsbefattning.

Extra avtalspersonal har tjänstgöringsskyldighet vid hemvärnsberedskap intill dess de kallas in för tjänstgöring enligt ordinarie avtal.

Chef för utbildningsgrupp skall orientera den förbandschef, som den frivillige har sitt ordinarie avtal hos, om det extra avtalet.

Extra avtalspersonal redovisas i hemvärnskompani, men krigsplaceras **ej** i förbandet.

Gällande bestämmelser beträffande kostnader och förmåner till avtalspersonal skall gälla även för extra avtalspersonal.

Värnpliktig – som tillhör en frivillig försvarsorganisation, som har bemanningsansvar i hemvärnets krigsorganisation – kan teckna extra avtal för tjänstgöring i

hemvärnet när han eller hon inte tas i anspråk för andra uppgifter inom totalförsvaret med stöd av lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Avtalspersonalens folkrättsliga ställning

Avtalspersonalens folkrättsliga ställning skall framhållas före avtalsteckning och framgår av Totalförsvarets folkrättsförordning (SFS 1990:12).

Av förordningen framgår totalförsvarspersonalens folkrättsliga ställning för

- kombattanter, bl.a. skyddsvakter och medlemmar av den organiserade motståndsrörelsen
- personal inom befolkningsskydd och räddningstjänst (i förordningen kallad civilförsvarspersonal)
- sjukvårdspersonal
- själavårdspersonal
- civila åtföljande stridskrafterna, bl.a. de som utför arbete åt ett militärt förband enligt särskilt tillstånd från militär myndighet utan att de tjänstgör vid förbandet och utan att de har stridsuppgifter
- civil personal.

Vidare framgår av gemensamma bestämmelser

- vad som krävs för folkrättslig ställning
- om identitetskort, utbildning och utmärkning
- för rapportering och uppföljning.

Ytterligare information om folkrätt framgår bl.a. av:

- Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 1996:4) om civila åtföljande stridskrafterna
- Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 1994:1) om identitetskort m.m. för kombattanter samt för militär sjukvårds- och själavårdspersonal,
- Folkrättsutbildning. Soldatregler. (TFG 200:810037)
- Svensk soldat 20005; kap 12 Krigets lagar

7. Förmåner

Förmåner till frivilliga och till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning lämnas enligt förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga respektive förordningen

(1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning samt Försvarsmaktens föreskrifter till dessa förordningar.

Kap 7. Förmåner är utgiven i en separat bok. Boken omfattar även förmåner till hemvärnsmän.

8. Förteckning över avtalsslutande enheter

Av 2 § frivilligförordningen framgår att Försvarmakten får ingå ett skriftligt avtal med en person som tillhör frivillig försvarsorganisation om att denne skall tjänstgöra inom Försvarmakten.

Enligt beslut 2007-11-19 HKV 16 137:77540 har rätten att för Försvarmakten teckna frivilligavtal delegerats till nedanstående chefer. Rätten att teckna frivilligavtal kan delegeras till chef för utbildningsgrupp.

LG	Livgardet
I 19	Norrbottens regemente
K 3	Livregementets husarer
P 4	Skaraborgs regemente
P 7	Södra skånska regementet
Lv 6	Luftvärnsregementet
Ing 2	Göta ingenjörregemente
LedR	Ledningsregementet
Amf 1	Amfibieregementet
MarinB	Marinbasen
F 7	Skaraborgs flygflottilj
F 17	Blekinge flygflottilj
F 21	Norrbottens flygflottilj
Hkpflj	Försvarmaktens helikopterflottilj
LSS	Luftstridsskolan
FömedC	Försvarsmedicincentrum

9. Frivillig tjänstgöring vid Försvarsmakten

Frivillig tjänstgöring regleras av förordningen (FFS 1987:8) om frivillig tjänstgöring vid Försvarsmakten samt i det så kallade befälsförstärkningsavtalet (BFA).

Begreppet *frivillig tjänstgöring* i detta avseende skall inte förväxlas med avtalsenlig repetitionsutbildning, som frivillig är skyldig att fullgöra.

Enligt förordningen om frivillig tjänstgöring får Försvarsmakten i mån av tillgång på medel anordna frivillig tjänstgöring för att

1. utbilda personal i krigsorganisationen,
2. tillgodose behovet av befäl i krigsorganiserade förband, staber och avdelningar,
3. tillgodose behovet av militär personal i fredsorganisationen, om inte behovet kan tillgodoses genom förordnande eller placering av yrkesofficerare,
4. tillgodose särskilda behov av personal för beredskapsändamål.

Vid tjänstgöring enligt 1 eller 2 ovan får förordnande om frivillig tjänstgöring avse en bestämd tid om högst två månader samt får förnyas tidigast sex månader efter det att tjänstgöringen enligt det tidigare förordnandet har avslutats.

För frivillig tjänstgöring får förordnas bl.a. medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer.

Om medlemmar i frivillig försvarsorganisation anlitas för här avsedd frivillig tjänstgöring gäller följande beträffande förmåner:

Vid tjänstgöring enligt punkt 3 ovan finns bestämmelser i kollektivavtal, det s.k. befälsförstärkningsavtalet.

Vid tjänstgöring enligt punkterna 1, 2 eller 4 ovan utbetalas samma ekonomiska förmåner som betalas till frivillig vid tjänstgöring enligt förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga.

Förmånerna bestrids och utbetalas av den enhet i Försvarsmakten där tjänstgöringen fullgjorts, se även kostnadsfördelning bilaga 15:11.

10. Ungdomsverksamhet i Försvarsmakten

Försvarsmaktens stöd till de frivilliga försvarsorganisationernas ungdomsverksamhet

Totalförsvarinriktad ungdomsverksamhet bedrivs av de frivilliga försvarsorganisationerna.

Ungdomsverksamheten omfattar utbildning och föreningsverksamhet.

Försvarsmaktens stöd lämnas i första hand till utbildningen för att

- stimulera ungdomarnas intresse för svensk säkerhetspolitik
- orientera om totalförsvaret som samhällsfunktion
- väcka intresse för en framtida insats inom de frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärnet
- informera om plikttjänstgöring och om anställning inom Försvarsmakten
- underlätta framtida rekrytering, inte minst av kvinnor, till befattningar i Försvarsmaktens insatsorganisation.

Försvarsmaktens stöd lämnas till ungdomsutbildning där medlemmarna fyllt 15 år till och med det kalenderår de fyller 20 år.

11 § Utbildning med automatvapen får genomföras med den som har fyllt 17 år. (FFS 1995:20)

12 § Utbildning i strid får genomföras med den som har fyllt 18 år (FFS 1995:20)

Stödet omfattar inte utbildning i spräng- och mintjänst eller med annan skarp ammunition än den som erfordras för utbildning i skytte.

Försvarsmaktens stöd med ledare och instruktörer till ungdomsverksamheten skall ske med särskild omsorg.

Försvarsmaktens stöd innebär också att ungdomarna får låna och bära överdrags- eller skyddsklädsel enligt vad som föreskrivs i Försvarsmaktens interna bestämmelser om ungdomsverksamhet inom Försvarsmakten. Bärs uniform m/90 skall uniformen vara märkt med märket UNGDOM som skall fästas på vapenrock och vindrock över fästet för namnbricka.

Utbildningsområde

Stödet omfattar åtgärder för att kunna genomföra utbildning inom främst följande områden:

- totalförsvarskunskap enligt ”Svensk soldat” och ”Örlogsboken”
- förläggning och överlevnad i fält, året om och i olika slags terräng
- sjömanskap
- flygtjänstens grunder
- sambandstjänst

- orientering och navigation
- självskydd och brandskydd
- trafikantutbildning
- olycksplatsens ABC
- allmän träningslära med praktiska inslag varvid varje individs reella förutsättningar beaktas
- ledarskapets grunder

Härutöver bör ändamålsenliga fritidsaktiviteter stödjas.

Stödet lämnas så att ett gott kamratskap främjas mellan alla medverkande i ungdomsutbildningen – även under fritiden.

Stöd som lämnas till grundläggande skjututbildning omfattar materielkunskap, materiellvård, säkerhetsbestämmelser samt skolskjutning på skjutbana. Möjligheterna att vidareutveckla skytteintresset genom de frivilliga skytteorganisationerna bör framhållas.

Uppföljning

Försvarmaktens uppföljning av stödet till frivilligorganisationernas ungdomsverksamhet ägnas särskild uppmärksamhet och bör, när så bedöms lämpligt, genomföras samordnat med organisationernas egen uppföljning.

Stödets upphörande

Om utbildningen uppfattas som olämplig eller om olämpliga elever anses delta, kan Försvarmaktens stöd avbrytas efter beslut av lägst förbandschef (motsv.). Direkt ansvariga samt berörda organisationers centrala representation orienteras omedelbart.

Försvarmaktens ungdomsverksamhet

Försvarmaktens interna bestämmelser om ungdomsverksamhet inom Försvarmakten framgår av FIB 1996:8.

10 § Cheferna för armé-, marin och flygvapenledningarna får överenskomma med en frivillig försvarsorganisation om att den genomför ungdomsverksamheten för Försvarmakten.

När verksamhet genomförs enligt 10 § tillämpning, skall den frivilliga försvarsorganisationen ges full kostnadstäckning för det som omfattar Försvarmaktens ungdomsverksamhet.

11. Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagens (1977:1160) krav på hur arbetsmiljön skall vara beskaffad gäller i princip även för den som deltar i frivillig utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret.

Lagens ändamål är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö.

Vid tillämpning av lagens 2 – 4 och 7 – 9 kapitel skall med arbetstagare likställas den som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarsplikt och annan som fullgör i lag föreskriven tjänstgöring eller som deltar i frivillig utbildning för verksamhet i totalförsvaret.

Arbetsmiljöarbetet och verksamhetssäkerheten ingår som en del i den löpande verksamheten. Utbildningsanordnare svarar för att lagar och förordningar, föreskrifter och avtal rörande arbetsmiljö följs. Arbetsmiljöuppgifter får delegeras till underställda chefer. Utbildningsanordnaren svarar därvid för att dessa har den särskilda arbetsmiljökunskap och det säkerhetskunnande som verksamheten kräver.

Arbetsmiljön angår alla. Det ankommer på var och en att inte bara följa instruktioner och rutiner, utan också vara uppmärksam på och omedelbart rapportera eventuella risker och hot mot en god arbetsmiljö.

Försvarsmakten

Militära övningar måste dock bedrivas under realistiska förhållanden och är ett naturligt led i utbildningsverksamheten. Anläggningar och materiel är konstruerade för att de skall fungera i krig och därför finns särskilda föreskrifter för att motverka risker för ohälsa eller olycksfall.

Anmälan av arbetsskada

Har en arbetsskada inträffat, som har samband med arbetsförhållandena, skall anmälan till Försäkringskassan göras senast inom 14 dagar från den dag skadan inträffade eller visade sig.

Personskadeskyddet (se vidare kapitel 7) för personal ur frivilligorganisationerna gäller fr.o.m färd till tjänstgöringsplatsen t.o.m sista färd därifrån.

Har olycksfall eller annan skadlig inverkan föranlett dödsfall eller svårare personskada eller samtidigt drabbat flera personer, skall arbetsmiljöinspektionen för den region där olycksfallet inträffat (tidigare yrkesinspektionen) utan dröjsmål underrättas. Detsamma gäller vid tillbud som har inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa.

Utbildningsanordnare i Försvarsmakten sänder anmälan i original direkt till Försäkringskassan och en kopia till Försvarsmedicincentrum, Box 5155, 426 05 Västra Frölunda. (Se vidare H Pers kapitel Arbetsmiljö). Det skall också beaktas att de frivilliga försvarsorganisationerna har egna olycksfallsförsäkringar.

12. Verksamhetssäkerhet

3§ Myndigheter med uppgifter inom totalförsvaret skall, var och en inom sitt verksamhetsområde, efter hörande av berörda frivilliga försvarsorganisationer och de samarbetsorgan som organisationerna kan ha bildat.

6. i övrigt stödja den frivilliga försvarsverksamheten.

Försvarmakten har ett övergripande ansvar för den verksamhet som bedrivs i Försvarmaktens regi och för sin materiel.

De frivilliga försvarsorganisationerna bedriver två formellt skilda verksamheter som berör Försvarmakten.

Den ena är den ordinarie uppdragsverksamheten, där organisationerna får uppgifter och medel från Försvarmakten för att utföra viss verksamhet för Försvarmaktens behov. När frivilligorganisationerna har utbildningsuppdrag är det den som är utbildningsanordnare som har verksamhetssäkerhetsansvaret.

Utbildningsanordnare kan vara frivilligorganisationen, förband, utbildningsgrupp, skola m.m. som har lämpliga utbildningsresurser.

När frivilligorganisationerna på uppdrag av Försvarmakten bedriver utbildning sker detta efter dialog med Försvarmakten. Utbildningen sker oftast genom stöd av Försvarmakten i form av att verksamheten bedrivs på Försvarmaktens område och att material som vapen, fordon m.m. tillhandahålls av Försvarmakten. I sådant fall är Försvarmakten utbildningsanordnare och har således verksamhetssäkerhetsansvaret.

Utlåning av materiel från Försvarmakten till frivillig försvarsorganisation regleras i beslut 2002-06-12, HKV 25 420:67261, enligt följande.

"Vid utlåning av materiel från Försvarmakten till frivillig försvarsorganisation enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet skall den chef som inom Försvarmakten som lånar ut materiel säkerställa att mottagaren skriftligen förbinder sig att iaktta Försvarmaktens regler för brukande samt att Försvarmakten skriftligen erhåller kopia av skadeanmälningar från avvikelser, dvs. tillbud och olyckor. Detta skall ske före utlåning och dokumenteras skriftligen. Motsvarande åtgärder skall vidtas innan frivillig försvarsorganisation får disponera annan egendom, exempelvis övningsplatser och utbildningsanordningar som tillhör Försvarmakten. Vid utlåning av finkalibriga skjutvapen gäller även regler enligt Försvarmaktens interna bestämmelser (FIB 2000:01, paragraf 25)."

Den andra är den föreningsverksamhet som frivilligorganisationerna bedriver för egen organisation och som även den skall stödjas av Försvarmakten. Den kan bestå av att Försvarmakten lånar ut en buss eller upplåter en lokal. Även sådant stöd skall överenskommas genom dialog och det skall särskilt belysas vem som har verksamhetssäkerhetsansvaret. Bedrivs verksamheten på privat anläggning, till exempel på en kockskola eller liknade, är frivilligorganisationen däremot verksamhetsansvarig.

13. Huvudmannaskap

I syfte att förbättra samordning och effektivitet när det gäller de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhetsuppdrag har Försvarsmakten i samarbete med de frivilliga försvarsorganisationerna den 21 mars 2007 beslutat (HKV 16 137:61688) införa begreppet huvudmannaskap.

Omfattning av huvudmannaskap

Omfattningen av huvudmannaskapet utgår från processen: Planera-Genomföra-Utvärdera-Utveckla. Till omfattningen läggs också begreppet ”Företräder” som syftar till att, vid behov, kunna företräda frivilligverksamheten gentemot Försvarsmakten inom ramen för det sakområde som huvudmannaskapet omfattar. Omfattningen utgår också från att frivilligorganisationerna stödjer Försvarsmakten och därigenom kan vara behjälplig i att utveckla viss utbildningsverksamhet så att den anpassas för de särskilda förutsättningar som kan gälla för frivillig utbildning. När frivilligorganisationerna utvecklar verksamhet sker det inom ramen för ställda utbildningsuppdrag.

Huvudmannaskapet syftar till att en organisation skall ta ett helhetsansvar för en viss utbildning och sakområde. Organisationen har ansvar för såväl planering, genomförande, uppföljning samt utveckling. Ansvarig organisation har även till uppgift att företräda sakområdet.

- Huvudmannen har alla utbildningsmedel för ställt utbildningsuppdrag.
- Ingen fakturering skall ske mellan organisationerna.
- Det är möjligt att, inom ramen för sitt huvudmannaskap, låta annan organisation genomföra utbildningen.
- Om uppdragsställd utbildning inte kan genomföras av ansvarig frivilligorganisation skall andra organisationer tillfrågas.

Huvudmannaskapet skall vara ett stöd för såväl frivilligorganisationerna som Försvarsmaktens olika delar i samband med dialoger och genomförande av uppdrag. Huvudmannaskapets omfattning kan dock inte reglera alla detaljer och utbildningsuppdrag. Om det uppstår tveksamheter är det Försvarsmakten som beslutar om vilken organisation som skall genomföra respektive uppdrag.

På nästa sida återfinns en beskrivning i stort på innebörden av begreppet huvudmannaskap.

Inom ramen för av Försvarsmakten ställda uppdrag till respektive frivillig försvarsorganisation skall den organisation som har huvudmannaskap för ett sakområde ansvara för:

Planering

Utarbeta uppdragsförslag inför årliga verksamhetsdialoger, delta i årliga verksamhetsdialoger. Vid behov samverka med andra frivilliga försvarsorganisationer.

Föreslå kvalitetssäkrade utbildningsplaner.

Genomförande

Ansvarar för genomförande av utbildning, kopplat till VU. Informera om kommande utbildningar till övriga frivilligorganisationer. Rekrytera till utbildning. Rapportera efter genomförd utbildning.

Uppföljning

Producera rapporter och redovisningar. (Års- halvårsrapport samt Kvartals-, del och rutinmässiga redovisningar).

Företrädarskap

Ansvarar för och företräder sakområdet gentemot ansvarig inom Försvarsmakten. Företräder vid uppdragsdialoger och vid produktionsplanering och uppföljning av uppdrag. Stödja FM med kompetens inom området för utveckling av frivilligverksamheten

Utveckling

Initiera och föreslå utvecklingsområden (materiel, förmåga, organisation) gentemot uppdragsställaren. Delta i utvecklingsarbetet inom området, kopplat till ställda uppdrag.

Sakområde och huvudmannaskap

Av nedanstående tabell framgår hittills definierade sakområden där huvudmannaskapet har fördelats. Det finns även några andra sakområden som exempelvis ledarskap, ungdomar, totalförsvarsinformation där huvudmannaskapet av olika skäl inte ännu har fastslagits.

Sakområde	Ansvar	Exempel på ingående utbildning
Markstrid – Utöver vad som regleras inom ramen för övriga sakområden.	Försvarsutbildarna	Strid Vapentjänst Jägartjänst Överlevnad Vintertjänst Eskort och transportskydd Truppfältningsarbeten Eldobservatörstjänst
Sjöstrid – Utöver vad som regleras inom ramen för övriga sakområden.	SVKRF	Fartygstjänst Navigation Sjöövervakning Sjöräddning Sjötransporter (även stridsbåt 90) Skeppsteknik
Luftstrid – Utöver vad som regleras inom ramen för övriga sakområden. Flygtjänst Flygbastjänst	FFK FVRF	
Amfibie Amfibiestrider	Försvarsutbildarna	
Fältningsarbeten	IIR	Ingenjörstjänst
Luftvärn Luftstridsstyrkan Övr Luftvärn	SLK Försvarsutbildarna	
Förnödenhetsförsörjning Förplägnadstjänst Motortjänst Stridsfordonstransporttjänst Trafik och ordonnanstjänst Hälsoskydd o miljö	SLK SKBR FAK FMCK Försvarsutbildarna	Fordonsutbildning
Infoop	Försvarsutbildarna	PSYOPS Press- informationstjänst
Ledningssystem	FRO	Ledningsplatsutbildning Informationssystem Sambandssystem Ledningsmetodik (system) IT-säk/signalskydd Telekrig
Underrättelse/ Säktjänst	Försvarsutbildarna	Tolkutbildning Militärpolisutbildning
CBRN	Försvarsutbildarna	

Sakområde	Ansvar	Exempel på ingående utbildning
Särskilda områden¹⁾		
Personal	FPF	Personaltjänst Själavård Personalvård Krisstöd
Sjukvårdstjänst	SRK	
Fältpost	Försvarsutbildarna	
Fältartist	Försvarsutbildarna	
Stabstjänst	SLK/ Försvarsutbildarna	Stabstjänst Stabsarbetsmetodik Stabs o expeditionstjänst
Fallskärmsutbildning	SFF	
Hundtjänst	SBK	
Civil- militär samverkan	Försvarsutbildarna	Samverkan med Räddningsledare och Polis
Skjututbildning vissa vapen	FSR/SPSF	
1) Områdena har ej gått att entydigt återfinna i FMUE modell utan tillförts av arbetsgruppen		

I beslutet om huvudmannaskap (HKV 16 137:61688) finns ytterligare kommentarer om sakområdena. Eftersom beslutet i den delen kan komma att ändras i samband med de årliga dialogerna har detta inte återgivits här.

14. Frivillig försvarsverksamhet under anpassning, höjd beredskap och krig

Allmänt om beredskap

I lagen (1992:1403) om höjd beredskap sägs att höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Regeringen beslutar om skärpt eller högsta beredskap.

När det råder höjd beredskap får regeringen föreskriva om allmän tjänsteplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Vid höjd beredskap eller tidigare kan regeringen enligt Hemvärnsförordningen (1997:146), eller Försvarsmakten i vissa fall, besluta om hemvärnsberedskap.

Beredskapstjänstgöring och krigstjänstgöring

Enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får regeringen föreskriva att totalförsvarspliktiga är skyldiga att fullgöra krigstjänstgöring under höjd beredskap samt om det i annat fall behövs för Sveriges försvarsberedskap fullgöra beredskapstjänstgöring.

Beredskapstjänstgöringen får omfatta högst 180 dagar fördelade på ett eller flera tjänstgöringstillfällen.

Avtalspersonalens tjänstgöringsskyldighet m.m.

För avtalsbunden personals tjänstgöringsskyldighet under beredskap och krig eller när Sveriges försvarsberedskap så kräver gäller vad som sägs ovan om totalförsvarspliktiga och hemvärdet förutsatt att detta framgår av avtalet/kontraktet.

Detta innebär att personal med avtal för tjänstgöring i totalförsvaret är skyldig att enligt lagen om Totalförsvarsplikt 4 kap 7 § tjänstgöra under höjd beredskap och krig samt enligt 4 kap 8 § fullgöra beredskapsövning.

För personal med avtal för tjänstgöring i hemvärdet tillkommer även tjänstgöringsskyldighet under hemvärnsberedskap.

Om regeringen beslutat om allmän tjänsteplikt tjänstgör frivilligpersonalen enligt denna plikt.

Inkallelse

Inkallelse sker till beredskapstjänstgöring efter beslut av regeringen och enligt samma rutiner som för övriga krigsplacerade.

Inkallelse vid höjd beredskap sker genom att chef med stödansvar utsänder krigstjänstgöringsorder och/eller att order ges genom radio eller beredskapslarm.

Hemvärnsförband inkallas enligt behörig militär chefs bestämmande.

15. Bilagor

1. Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet
2. Försvarsmaktens föreskrifter (FFS1995:20) om frivillig försvarsverksamhet inom Försvarsmakten
3. Tjänsteställningsbefordran för värnpliktiga och avtalspersonal
11. Kostnadsansvar vid frivillig utbildning inom Försvarsmakten

Bilagorna 4 – 10 utgår.

15:1 Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet

Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet

Allmänna bestämmelser

- 1 § Med frivillig försvarsverksamhet avses i denna förordning verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret.

En organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet benämns i denna förordning frivillig försvarsorganisation.

De frivilliga försvarsorganisationerna anges i bilaga till förordningen.

- 2 § En myndighet med uppgifter inom totalförsvaret får ingå ett skriftligt avtal med en person som tillhör en frivillig försvarsorganisation (en frivillig) om att denne skall tjänstgöra inom totalförsvaret. Personer som har ingått sådana avtal benämns avtalspersonal.

Innan ett avtal enligt första stycket ingås, skall myndigheten kontrollera med den frivilliga försvarsorganisationen att den frivillige är lämplig för tjänstgöringen.

Myndigheternas uppgifter

- 3 § Myndigheter med uppgifter inom totalförsvaret skall, var och en inom sitt verksamhetsområde, efter hörande av berörda frivilliga försvarsorganisationer och de samarbetsorgan som organisationerna kan ha bildat,

1. ange målen för utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret,
2. ange vilken utbildning som myndigheten anser bör genomföras,
3. lämna organisationerna underlag för upplysningsverksamhet,
4. vid behov teckna avtal enligt 2 §,
5. registrera och krigsplacera sådan personal som ingått avtal,
6. i övrigt stödja den frivilliga försvarsverksamheten.

Förordning (2002:712).

- 4 § Avtal om tjänstgöring får ingås med den som fyllt 16 år eller, om tjänstgöringen avser Försvarsmakten, 18 år. Den som skall tjänstgöra i Försvarsmakten skall vara svensk medborgare.

Av avtalet skall framgå tjänstgöringens art, tjänstgöringsskyldighetens omfattning samt tjänstgöringstidens längd.

- 5 § Krisberedskapsmyndigheten och Försvarsmakten skall, inom sina respektive verksamhetsområden, fördela och betala ut organisationsstöd till de frivilliga försvarsorganisationerna.

Myndigheterna får inom respektive område, i samverkan med andra berörda myndigheter, komma överens med organisationerna om uppdrag inom totalförsvaret. Förordning (2002:712).

Övriga bestämmelser

- 6 § Om förmåner i samband med tjänstgöring enligt denna förordning finns särskilda bestämmelser.
- 7 § Föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna förordning får utfärdas, efter hörande av berörda myndigheter och organisationer, av Försvarsmakten i fråga om verksamheten inom det militära försvaret och av Krisberedskapsmyndigheten i övrigt. Förordning (2002:504).
- 8 § Krisberedskapsmyndighetens och Försvarsmaktens beslut enligt 5 § första stycket får överklagas hos regeringen. Förordning (2002:712).

Bilaga

De frivilliga försvarsorganisationerna utgörs av

- * Svenska försvarsutbildningsförbundet,
 - * Insatsingenjörernas riksförbund,
 - * Flygvapenfrivilligas riksförbund,
 - * Frivilliga automobilkårens riksförbund,
 - * Frivilliga flygkåren,
 - * Frivilliga motorcykelkårens riksförbund,
 - * Frivilliga radioorganisationen,
 - * Frivilliga skytterörelsen,
 - * Försvarets personaltjänstförbund,
 - * Svenska blå stjärnan,
 - * Föreningen svenska röda korset i fråga om medverkan i totalförsvarets sjukvård och i verksamheten för civilbefolkningens skydd i krig,
 - * Riksförbundet Sveriges lottakårer,
 - * Sjövärnsskårens riksförbund,
 - * Svenska brukshundklubben,
 - * Svenska fallskärmsförbundet,
 - * Svenska pistolskytteförbundet,
 - * Svenska sportskytteförbundet,
 - * Sveriges civilförsvarsförbund och Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund.
- Förordning (2007:769).

Övergångsbestämmelser

1994:524

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1994, då kungörelsen (1970:301) om frivillig försvarsverksamhet skall upphöra att gälla.
2. I fråga om avtal som ingåtts före förordningens ikraftträdande gäller äldre bestämmelser.

15:2 Försvarsmaktens föreskrifter (1995:20) om frivillig försvarsverksamhet inom Försvarsmakten

beslutade den 11 september 1995.

Försvarsmakten föreskriver med stöd av 7 § förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och efter hörande av Arbetsmarknadsstyrelsen och Överstyrelsen för civil beredskap samt berörda organisationer följande.

Inledande bestämmelser

- 1 § Dessa föreskrifter gäller Försvarsmakten i dess samarbete med de frivilliga försvarsorganisationerna.

Frivillig försvarsutbildning skall i första hand syfta till att ställa avtalspersonal till Försvarsmaktens förfogande och utveckla kompetensen hos redan krigsplacerade.

Frivillig försvarsverksamhet skall bidra till att vidmakthålla försvarsviljan och stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret.

Personalförsörjning

- 2 § Central produktionsledare fastställer efter hörande av berörd frivillig försvarsorganisation vilka befattningar som skall bemannas med avtalspersonal. För sådana befattningar har de frivilliga försvarsorganisationerna bemanningsansvar. Behov av personal för den egna organisationens krigsplanlagda verksamhet fastställs av berörd organisation.

Avtal

- 3 § Avtal enligt 2 § första stycket förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet skall tecknas på formuläret Frivilligavtal för avtalspersonal (M7102-383690).

Utbildning

- 4 § Frivillig försvarsutbildning omfattar färdighetsutveckling, avtalsutbildning, frivillig befälsutbildning och instruktörsutbildning.
- 5 § Grundutbildning bedrivs för att utbilda avtalspersonal till befattningar på olika nivåer i krigsorganisationen.

Krigsplacering respektive förordnande av avtalspersonal skall ske snarast efter genomförd godkänd utbildning.

- 6 § Repetitionsutbildning bedrivs för avtalspersonal för att den skall kunna vidmakthålla kunskaper och färdigheter för krigsbefattningen. Utbildningen genomförs som övning eller kurs.
- 7 § Kompletteringsutbildning bedrivs för att öka den frivilliges kunskaper och färdigheter så att han skall kunna tjänstgöra i sin krigsbefattning eller erhålla annan krigsbefattning.
- 8 § Krigsförbandskurs genomförs med utvald personal i ett krigsförband.
- 9 § Frivillig befälsutbildning bedrivs för att vidmakthålla och utveckla dugligheten hos officerare, värnpliktigt befäl och hemvärnsbefäl.
- 10 § Befodringsutbildning är en del av frivillig befälsutbildning och bedrivs för att tillgodose krigsorganisationens behov samt för att möjliggöra kompetensutveckling av den som är särskilt lämplig för det. Befodringsutbildning bedrivs normalt som central utbildning.

Behörig att delta i befodringsutbildning är den som av krigsförbandschef bedöms vara lämplig för sådan utbildning och som efter genomförd befattningsutbildning har en plats i krigsorganisationen på den nivå utbildningen ger kompetens för.

Befodran skall ske snarast efter genomförd godkänd befodringsutbildning.

Åldersgränser

- 11 § Utbildning med automatvapen får genomföras med den som har fyllt 17 år.
- 12 § Utbildning i strid får genomföras med den som har fyllt 18 år.

Försvarsmaktens stöd

- 13 § Stöd till frivillig försvarsverksamhet ges efter dialog med respektive organisation enligt central produktionsledares bestämmande.

Denna författning träder i kraft den 1 oktober 1995.

Owe Wiktorin

Stefan Ryding-Berg

15:3 Tjänsteställningsbefordran

Tjänsteställningsbefordran för värnpliktiga, som fullgjort frivillig befälsutbildning, och avtalspersonal i Försvarsmakten regleras i:

Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 2000:4) om tjänsteställningsbefordran av avtalspersonal;

Avtalspersonal

Avtalspersonal skall få en tjänstegrad när han eller hon fått den utbildning och kompetens som fordras för tjänstegraden.

Vid övergång till annan befattning får tjänstegraden behållas.

Ett beslut om befordran skall vara skriftligt. Chef för förband beslutar om befordran av avtalspersonal.

Den som genomfört godkänd befälsutbildning och krigsförbandsövning (motsv.) för befattning på gruppchefsnivå, troppchefsnivå respektive plutonchefsnivå skall befordras enligt följande:

Kompetens- respektive funktionsnivå	Befordras till
Gruppchefsnivå	Furir
Troppchefsnivå	Sergeant
Plutonchefsnivå	Fänrik

En fänrik som har genomfört befälsutbildning och krigsförbandsövning (motsv.) för befattning som löjtnant får befordras till löjtnant. Det får ske tidigast två år efter det att han eller hon har befordrats till fänrik.

En löjtnant som har genomfört befälsutbildning och krigsförbandsövning (motsv.) för befattning som kapten får befordras till kapten. Det får ske tidigast fyra år efter det att han eller hon har befordrats till löjtnant.

Personaltjänstpersonal skall befordras direkt till fänrik efter genomförd och godkänd utbildning, som beslutas i särskild ordning.

15:11 Kostnadsansvar för frivillig utbildning

Kostnadsansvaret vid frivilligutbildning och tjänstgöring inom Försvarsmakten av personal ur frivilliga försvarsorganisationer fördelas mellan FM och frivilligorganisation enligt nedanstående tabell. FM kostnader betecknas som kursbistånd (eller i förekommande fall stöd).

När frivillig försvarsutbildning för den **civila delen** av totalförsvaret genomförs vid militära förband skall Försvarsmakten ge kursbistånd. Samtliga kostnader för detta ska faktureras berörd frivillig försvarsorganisation.

Kostnadsslag	Bestrids av	
	FM	Frivorg
Förmåner		
<i>Förmåner för instruktörer och funktionärer i frivillig försvarsutbildning (FFS 1994:522):</i>		
Lön inkl lkp inom FM anställd personal	x	–
Veckokursarvode	–	x
Ersättning för förlorad arbetsförtjänst (dagpenning)	–	x
Timarvode	–	x
Föreläsararvode	–	x
Arvode som motsvarar övningsdygnstillägg	–	x
Resor till och från tjänstgöringsplats	–	x
Traktamenten (tjänsteresetillägg kan ej erhållas)	–	x
Sjuk- och hälsovård	x	–
Ersättning för skada eller sjukdom	x	–
<i>Förmåner för frivilliga (FFS 1994:523):</i>		
Dagpenning vid grund-, befodrings- och fortsättningsutbildning.	x 1) –	x 2)
Dagersättning	x 1) –	x 2)
Befattningspenning vid:		
tjänstgöring i grpch nivå eller högre kompetens/ funktions-nivå	x	–
vid RU	x	–
Utbildningspremie vid:		
godkänd befäls-, befodrings- eller instruktörskurs fullgjord avtalsenlig tjänstgöring	x 1) x 1)	x 2) x 2)

Kostnadsslag	Bestrids av	
	FM	Frivorg
<i>Resor (se vidare fordonskostnader m.m. sida XX):</i> Vid kurs		
in- och utryckningsresor	–	x
tjänstledighetsresor	–	x
Vid repetitionsutbildning i form av övning		
in- och utryckningsresor	x	–
tjänstledighetsresor	x	–
<i>Förläggning:</i>		
vid repetitionsutbildning i form av övning	x	–
vid kurs	x 3)	x 4)
<i>Förbrukningsmateriel</i> (plastbestick, maskeringsfärg etc)		
kurs/övning (enligt program)	x	–
föreningsverksamhet	–	x
<i>Förplägnad och förplägnadsersättning:</i>		
vid repetitionsutbildning i form av övning	x	–
vid kurs	–	x
<i>Kostnader för hälsokontroll</i> motsvarande föranlett av krav på befattningen (hälsonkontroll av livsmedelspersonal flygförare och båt-förare, synkontroll, särskilda återkommande hälsokontroller för att få behålla licens m.m.)	x	
<i>Måltidsersättning:</i>		
vid repetitionsutbildning i form av övning	x	–
under resa till och från tjug då fri förplägnad i natura inte kan ges	x	–
vid kurs	–	x
under resa till och från tjug då fri förplägnad i natura inte kan ges	–	x
<i>Porto</i>		
kurs/övning	x	–

Kostnadsslag	Bestrids av	
	FM	Frivorg
föreningsverksamhet	–	x
<i>Sociala kostnader vid frivillig utbildning</i>		
sjukvård	x	–
begravningshjälp	x	–
familjebidrag	x	–
grupplivförsäkring	x	–
ersättning vid skada eller sjukdom under utbildningen	x	–
ersättning för glasögon	x	–
Frivillig tjänstgöring enl FFS 1987:8	x	–
Vid tjänstgöring enl FFS 1987:8 1§1 eller 2 betalas likadana förmåner som till frivillig enl 2§ 1 förordningen (FFS 1994:523).		
Utrustning		
<i>Utrustning:</i>		
uniform	x	–
överdrags- och skyddskläder	x	–
Materiel och tjänster		
<i>Hyror:</i>		
markhyror (övningsfält, skjutbanor m.m.)	x 3) 5)	x 4)
lokalhyror	x 3) 5)	x 4)
lektionssalar	x 3) 5)	x 4)
förelägningskostnader se ovan sida XX		
kontorsmaskiner (utöver FM tillgångar)	–	x
<i>Telefon</i>		
telefonabonnemang	x 3)	x 4)
telefonsamtal (resp nyttjare)	x	x
fax, e-mail (resp nyttjare)	x	x
fjärrskrift, telex (resp nyttjare)	x	x
<i>Pappersvaror</i>		
skriv- och ritmateriel	x	–
publikationstryck (av FM tillhandahållna reglementen)	x	–

Kostnadsslag	Bestrids av	
	FM	Frivorg
blankettryck (kursanmälan o.dyl.)	x	–
blanketter för utbildning (M- blanketter motsv.)	x	–
<i>Renhållning, städning</i>	x 3) 5)	x 4)
<i>Utbildningsmateriel</i> (såväl tyg- som intmtrl inkl råvaror för förplägnadsutbildning)	x	–
<i>Ammunition</i>	–	x
<i>Målmateriel</i>	x 5)	–
<i>Datorbearbetningar, maskin- och bandhyra, programmering och systemarbete</i> (resp nyttjare)	x	x
<i>Fotografering för ID-kort</i> (vid behov)	x	–
Fordonskostnader		
FM ansvarar för besiktning och försäkringsansvar av fordon tillhörande FM eller inhyrda för FM behov.	x	–
<i>Vid transporter</i> (se även Resor sida 1) <i>till och från kurs, vid kursens början och slut av:</i>		
materiel	x	–
kursdeltagare	–	x
<i>Vid transporter under kurs föranlett av utbildningsbehovet:</i>		
av personal och materiel	x	–
utbildning på fordon tillhörande FM	x	–
övriga transporter, t ex fritids- och trivselresor	–	x
Båt- och flygkostnader		
<i>Vid transporter</i> (se även Resor sida 2) <i>till och från kurs, vid kursens början och slut av:</i>		
materiel	x	–
kursdeltagare	–	x
av personal och materiel	x	
utbildning på fartyg och båtmateriel (inkl driftskostnader)	x	–
utbildning på flyg och flygmateriel	x	–
övriga transporter med båtar och flygplan, t ex fritids och trivselresor	–	x

- 1) Till följd av en administrativ rationalisering faktureras fr.o.m. 2004 inte längre de frivilliga försvarsorganisationerna för uppkomna kostnader för hemvärnets avtalspersonal. Kostnader som omfattas är dagersättning, dagpenning, ev. förlorad arbetsförtjänst, resor, mat m.m. För avtalspersonal inom hemvärdet betalas dessutom utbildningspremie för genomförd avtalsenlig repetitionsutbildning. Inte heller här sker någon fakturering.
- 2) De frivilliga försvarsorganisationerna svarar för kostnader för övrig frivilligpersonal samt för elevkostnader vid vanlig avtalsutbildning (kurs).
- 3) Inom militärt område och övningsområde.
- 4) Utom militärt område.
- 5) Skytteorganisationerna (lokal skytteförening etc.) skall träffa överenskommelse med förbandschef eller den han bestämmer beträffande eventuella önskemål och därmed förenade kostnader för iordningställande före och efter skjutning m.m., städning av skjutbanor, lokaler m.m. liksom för eventuell övertidsersättning för tillsynsmän ur FM.

Definitioner och förkortningar

A	Armén
Avtal	frivilligavtal, skriftligt avtal genom vilket medlem i frivillig försvarsorganisation åtar sig att tjänstgöra inom totalförsvaret enligt bestämmelser som anges i avtalet
Avtalspersonal	personal ur frivillig försvarsorganisation som genom avtal förbundit sig att stå till förfogande för krigsplacement i totalförsvaret
Avtalsmyndighet	Försvarsmakten, civil myndighet, landsting eller kommun som tecknar avtal med avtalspersonal
Avtalsslutande	förbandschef inom Försvarsmakten som tecknar avtal med förbandschef avtalspersonal samt krigsfrivilliga
Avtalsutbildning	utbildning för att nå, bibehålla eller utveckla kompetens för avtalspersonal i befattning inom totalförsvaret
Bemanningsansvar	ansvar för myndighet eller organisation att befattning (reserv) är bemannad med person som uppfyller för befattning (reserv) ställda krav
Disponibilitetsregister	register som möjliggör disponibilitetskontroll av personer. I registret sker också beredskapsregistrering av personer inskrivna för befolkningsskydd och räddningstjänst samt de som enligt TPV föreskrifter skall beredskapsregistreras.
DUF	Direktiv uppdragsförslag
FAK	Frivilliga automobilkårernas riksförbund
FFS	Försvarets författningssamling
FFK	Frivilliga flygkåren
FM	Försvarsmakten
FMCK	Frivilliga motorcykelkårernas riksförbund
FOS	Frivilliga Försvarsorganisationernas samarbetskommitté
FPF	Försvarets personaltjänstförbund
Frivillig befälsutbildning	Utbildning för att vidmakthålla och utveckla dugligheten hos officerare, värnpliktigt befäl och hemvärnsbefäl.
Frivilligförordningen	Förordningen 1994:524 om frivillig försvarsverksamhet
Frivillig försvarsorganisation	Ideell, allmännyttig organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet enligt SFS 1994:524 och som är uppräknad i bilaga till denna
Frivillig försvars-	Verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ver försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret

Frivillig	Person som tillhör frivillig försvarsorganisation
Frivilligutbildning	utbildning av medlem(mar) ur frivillig försvarsorganisation
Frivillig personal	Avtalsbunden frivillig personal enligt förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet
FRO	Frivilliga radioorganisationen
FSR	Frivilliga skytterörelsen
FV	Flygvapnet
FVRF	Flygvapenfrivilligas riksförbund
GKÖ	Grundläggande krigsförbandsövning
GU	Grundutbildning
Hv	hemvärnet
HKV	Högkvarteret; Försvarsmaktens centrala ledningsorgan
IIR	Insatsingenjörernas riksförbund
IOR	Insatsorganisation
KfK	Krigsförbandskurs
KFÖ	Krigsförbandsövning – repetitionsutbildning i krigsförband där den krigsplacerade tjänstgör i sin krigsbefattning
Krigsfrivillig	Person som med stöd av särskilda föreskrifter har antagits som krigsfrivillig
Krigsplacering	Placering av personal i befattning inom Försvarsmakten i mobiliseringsenhet eller i mobiliseringsreserv enligt fastställda personaltabeller eller i befattning inom totalförsvarets civila del i arbetsenhet eller som reserv
KU	Kompletteringsutbildning
Lsty	Länsstyrelse
LVI	Långsiktig verksamhetsinriktning
M	Marinen
PROD FRIV	Försvarsmaktens Högkvarters frivilligavdelning
RV	Riksrevisionen
RU	Repetitionsutbildning
SBK	Svenska brukshundklubben
SBS	Svenska blå stjärnan
SCF	Sveriges civilförsvarsförbund
SFF	Svenska fallskärmsförbundet
SFS	Svensk författningssamling
SKBR	Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund

SLK	Riksförbundet Sveriges lottakårer
SPF	Styrelsen för psykologiskt försvar
SPSF	Svenska pistolskytteförbundet
SRK	Föreningen svenska röda korset i fråga om medverkan i totalförsvarets sjukvård och i verksamheten för civilbefolkningens skydd i krig
SSF	Svenska sportskytteförbundet
SVK RF	Sjövärnsskårens riksförbund
SRV	Statens räddningsverk
SÖ	Särskild övning
TF	Tjänstemeddelande för Försvarsmakten
TFU	Totalförvarsutbildning
TPV	Totalförsvarets pliktverk
UF	Uppdragsförslag till åtgärder inom eget ansvarsområde för att nå angiven målsättning
Uppskov	Senareläggning av repetitionsutbildning i fred till vilken kallelse utgått
Utbildningsanordnare	Organisation, förband, myndighet, skola m.m. med uppdrag att anordna utbildning och som har tillgång till för utbildningen lämpliga resurser
VU	Verksamhetsuppdrag
ÖB	Överbefälhavaren (personligen)

FÖRSVARSMAKTEN

107 85 STOCKHOLM. Tel 08-788 75 00, Fax 08-788 77 78

M7739-352018 • H FRIV 08

